

NAJVYŠŠÍ KONTROLNÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Priemyselná 2, 824 73 Bratislava 26

Kancelária predsedu

Odbor komunikácie a styku s verejnosťou

Drvivá väčšina peňazí na deti v detských domovoch smeruje na výplaty

Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky (NKÚ SR) vykonal kontrolu hospodárenia a nastavenia sociálnoprávnej ochrany detí na vzorke troch detských domovov. Kontrolóri zisťovali, či zariadenia hospodária s poskytnutými finančnými prostriedkami, majetkom štátu v súlade so zákonom, ako aj to, či podľa zákona o sociálnej kuratele zabezpečujú a vytvárajú podmienky pre deti, ktoré sú v nich umiestňované. Ku kontrole úrad prizval odborníkov z Fakulty sociálnych vied Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave, ako aj pracovníkov z Úradu komisára pre deti. Kontrolóri zistili viaceré problémy vo výkone sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

Zistenia NKÚ SR

NKÚ SR realizoval kontrolu v Detskom domove v Bratislave, v Trnave a v Dunajskej Strede, preverovaný bol rok 2015. Kontrola bola zameraná na ekonomické podmienky a na to, ako sa finančné prostriedky využívajú na zabezpečenie základných a rozvojových potrieb detí, ich ochranu a bezpečnosť.

Činnosť detských domovov je finančne zabezpečovaná z troch zdrojov, a to z príspevku štátu, druhý zdroj predstavujú príspevky od rodičov a iných osôb, ktoré majú vyživovaciu povinnosť a tretie sú sponzorské a finančné dary. Kontrola ukázala, že priemerný bežný výdavok z príspevku štátu, ktorý v roku 2015 predstavoval sumu 12 442 eur na jedno umiestnené dieťa, slúži v rozhodujúcej miere na mzdy a odvody zamestnancov (tabuľka). Priemerné ročné mzdové výdavky dosiahli hodnotu 11 984 eur, čo predstavuje 96 % z priemerného príspevku štátu na jedno dieťa. V prípade domova v Trnave boli ročné výdavky na zamestnanca dokonca vyššie ako samotný príspevok.

Ukazuje sa, že príspevky od povinných osôb, ktoré by mali pokryť minimálne potreby výživy, odievania a hygieny detí, sú veľmi rizikovými príjmami. Výška týchto prostriedkov, ktoré zariadenia získali, zďaleka nepokrýva ani minimálne výživové nároky detí v domovoch. Vymáhanie pohľadávok od dlžníkov je administratívne náročné. Kontrolované detské domovy vykazovali k 31. 12. 2015 sumu pohľadávok nedaňových príjmov vo výške 433-tisíc eur od 329 dlžníkov. Zariadenia sú tak nútené vykryť nedoplatky z iných zdrojov, ktoré by mali a mohli slúžiť na iný účel, napr. na aktivity podporujúce individuálny rozvoj znalostí a zručností dieťaťa. Hodnota darov a sponzorských príspevkov predstavuje v štruktúre príjmov veľmi malý podiel.

O nedostatočnom financovaní kontrolovaných zariadení svedčí aj nízka úroveň kapitálových výdavkov a výdavkov na opravy a údržbu majetku. Nedostatočná údržba a oprava predstavujú značné všeobecné riziko nakladania s majetkom, ktoré je obzvlášť závažné v zariadeniach, v ktorých sú umiestnené deti.

Kontrola zároveň poukázala na nedostatky pri tvorbe, plnení a vyhodnocovaní plánov výchovnej práce. Ciele individuálnej práce s dieťaťom boli definované len veľmi všeobecne, spisová dokumentácia v niektorých prípadoch neobsahovala všetky záznamy o psychickom, fyzickom a sociálnom vývine dieťaťa. Kontrolóri takisto upozornili na skutočnosť, že liečebnú výchovnú starostlivosť v trnavskom domove vykonával zamestnanec, ktorý nebol psychológ, ani liečebný pedagóg, čo nebolo v súlade so zákonom o sociálnej kuratele. Viaceré nedostatky boli zistené aj kontrolou dokumentácie a interných predpisov. Išlo predovšetkým o individuálne plány rozvoja osobnosti detí, ktoré v mnohých aspektoch vykazovali znaky formálnosti, stereotypov.

Odporúčania NKÚ SR

Vzhľadom na zistené nedostatky kontrolný úrad odporúča Ministerstvu práce, sociálnych vecí a rodiny SR prijať systémové opatrenia na riešenie potrieb detských domovov, ktoré priemerný bežný výdavok na jedno dieťa nerieši. Zároveň sme identifikovali problém s príjmami od rodičov, kde by mal rezort práce konať aktívnejšie, napríklad iniciovaním zmien, ktoré by zabezpečili, aby detské domovy dostali plnú sumu výživného rodičov detí a aby dohľad nad plnením tejto povinnosti spadal pod štát, nie pod zariadenie.

Kontrola poukázala aj na to, že detské domovy sú v takom modernizačnom dlhu, že je nevyhnutné v rozpočte rezortu práce počítať s výdavkami na modernizáciu zariadení. NKÚ SR odporučil Ústrediu práce, sociálnych vecí a rodiny prijať organizačné opatrenia k tomu, aby sa kontrola kvality sociálnej kurately stala súčasťou práce tohto orgánu. Zároveň je potrebné nastaviť oveľa účinnejšie pravidlá pre vykonávanie ochrany zo strany štátnych inštitúcií. Na to, aby zariadenia mohli zabezpečovať rozvoj dieťaťa cieľavedome a systémovo, zabezpečiť kvalitné vzdelanie, pripraviť ho na život po upustení zariadenia, je nevyhnutné, aby domovy disponovali dostatočnými a predvídateľnými zdrojmi.

Porovnanie vývoja mzdových výdavkov v rokoch 2014 a 2015

X	Ukazovateľ	DeD v Bratislave		DeD v Trnave		DeD v Dunajskej Strede		Priemer		Rozdiel
		2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	
	A	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	počet zamestnancov	55	57	54	62	51	56	53	58	- 5
2	priemerné ročné výdavky na zamestnanca	11 597	11 027	12 750	11 068	11 607	11 025	11 984	11 040	944
3	priemerné mesačné výdavky na zamestnanca	966	919	1 063	922	967	919	999	920	79

Zdroj: NKÚ SR, spracované na základe IÚZ DeD